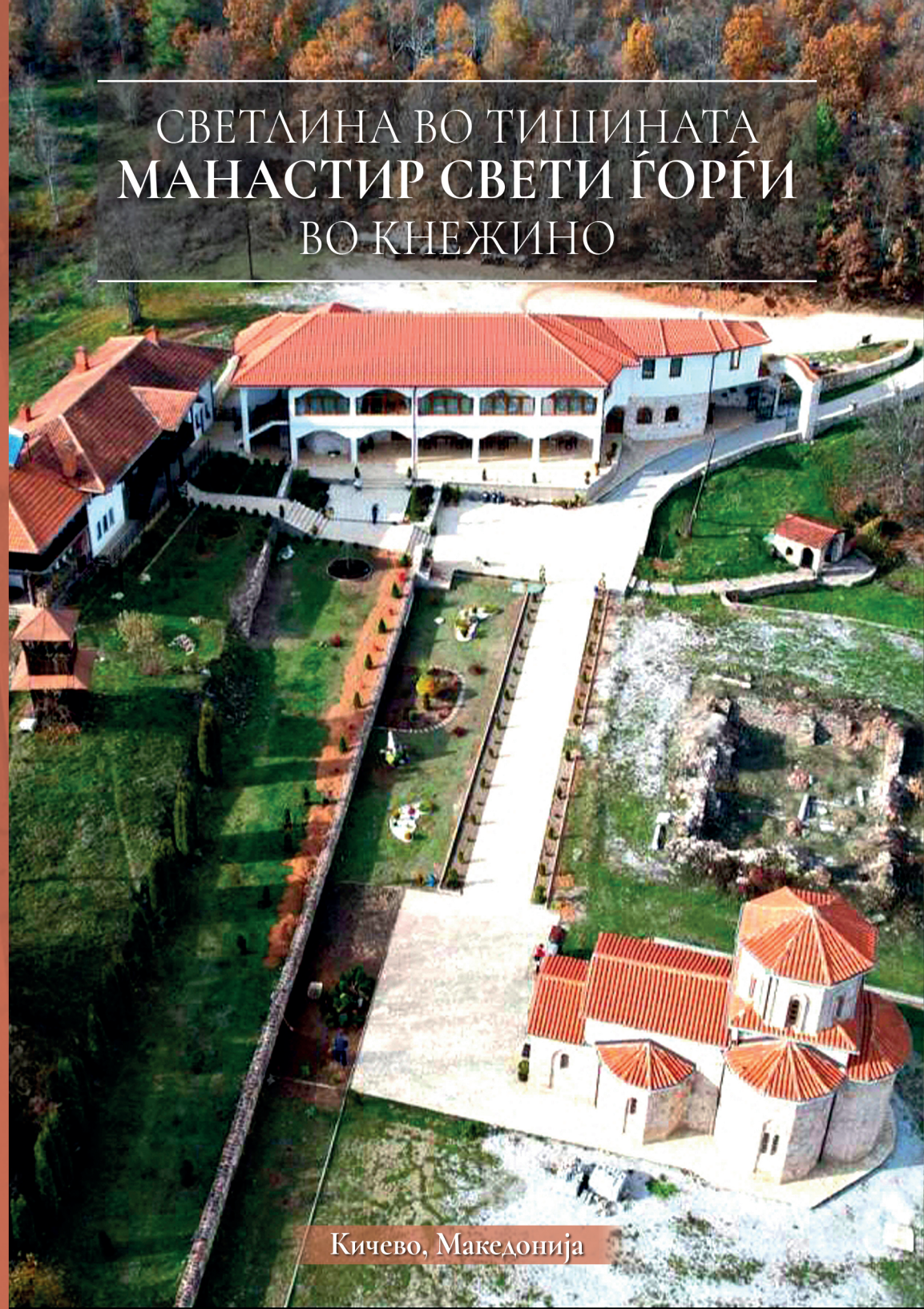

СВЕТЛИНА ВО ТИШИНАТА
МАНАСТИР СВЕТИ ЃОРЃИ
ВО КНЕЖИНО

СВЕТЛИНА ВО ТИШИНАТА
МАНАСТИР СВЕТИ ЃОРЃИ
ВО КНЕЖИНО

Кичево, Македонија

СВЕТАИНА ВО ТИШИНАТА
МАНАСТИР СВЕТИ ЃОРЃИ
ВО КНЕЖИНО

„Патот до светлината: Манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино, како внатрешно прибежиште“

Овој 50-страничен текст е наш личен, поетичен и филозофски запис за внатрешното патување до тишината, преку симболиката на манастирот „Св. Ѓорѓи“. Преку овие страници го откриваме Свети Ѓорѓи како жив архетип и водилка во внатрешната борба на секој што се стреми кон вистината. Во манастирската тишина го најдовме духовниот повик, светлината како вечен симбол, и воскреснувањето на душата преку архетипските слики на манастирот, природата, молитвата и самотијата.

Шепотот на повикот

Во тишината на планинските падини, каде што воздухот мириса на влага и древна шума, се наоѓа манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино. Овој свет храм, скриен меѓу вековните букови и дабови дрвја, не е само архитектонски споменик, туку и духовно прибежиште што го повикува секој што бара мир и внатрешна светлина.

Патот до манастирот не е само физичко патување низ шумските патеки и камени патишта; тоа е и внатрешно патување, каде што секој чекор е приближување кон себе си. Тишината што го обвива манастирот не е празна; таа е исполнета со шепоти на молитви, со звуци на природата и со ехо на вековната вера.

Кога ќе се приближиш до манастирските сидови, чувствуваеш како времето запира. Остатоци од камените сидови, сведочат за векови историја, пренесуваат приказни за монасите, монахињите, верниците и патниците што тука нашле утеха и надеж. Секој камен, секоја икона, секој агол на манастирот е сведоштво за духовната сила што го одржала овој храм низ бурните времиња.

Во оваа тишина, човекот се соочува со себе си. Без вревата на секојдневието, без дистракциите на модерниот свет, останува само душата и нејзината потреба за поврзување со божественото. Манастирот „Свети Ѓорѓи“ не е само место за молитва; тој е место каде што душата се прочистува, каде што се наоѓа внатрешниот мир и каде што се слуша шепотот на повикот кон светлината.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ е појава на историско значење, како сведоштво на духовната посветеност низ вековите.

Неговата историја е длабоко поврзана со христијанската традиција, а истовремено и со природните сили што го обликуваат неговото окружување. Архитектурата на манастирот е едноставна, но величествена. Каменот, како основен материјал, не само што ја истакнува стабилноста и трајноста, туку и ја носи вечната мудрост на природата во срцето на манастирот.

Меѓу најважните карактеристики на манастирот е неговата посветеност на светиот Ѓорѓи, кој е побожен заштитник и за неговите монаси и монахињи, и за сите оние кои ја бараат неговата милост. Кренат на основите на оваа светлина, манастирот пружа заштита не само на физичките тела, туку и на духовните души што се потопуваат во молитва и поклонение.

Историја на Манастирот „Свети Ѓорѓи“

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино не е само духовен центар, туку и сведок на вековните текови на историјата, со своите корени во раните христијански времиња на Балканот. Изграден во срцето на природната убавина, манастирот е патриотска точка на светлост и молитва, но истовремено и културен, историски и духовен симбол за сите оние што го посетуваат.

Раната историја на манастирот

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ е основан во време кога христијанството веќе било утврдена вера во Римската империја. Според историографските извори, манастирот бил изграден во периодот кога христијанската вера го заземала своето место во историјата на Македонија, со многу манастири и цркви ос-

новани низ целиот регион. Манастирот во Кнежино претставува не само духовен центар, туку и дел од широката верска и културна мрежа што го опкружува Балканот.

Почетоците на манастирот се нејасни, но историчарите претпоставуваат дека тој бил основан во периодот на византиските ректори, кога многу манастири биле изградени како места на молитва и повлекување, но исто така и како важни места за писменост, изработка на икони и манускрипти. Според преданијата, основачот на манастирот бил свети Ѓорѓи, неговата врска со чудотворни исцелувања и неговата борба против темнината и злобата, кои се присутни во духовната историја на манастирот. Манастирската црква во основа е ранохристијанска црква со базиликална форма, изградена во 5-6 век од нашата ера со должина од 27-29 м. Ранохристијанската црква била разурната во непознато време. Делови од

нејзината камена пластика биле вградувани во обновената црква кон крајот на 11-12 век и во другите објекти на манастирскиот комплекс. Во ова време, кичевската област, а со тоа и Кнежинскиот манастир припаѓале кон Византиското царство, а црквата на Охридската Архиепископија. Манастирскиот комплекс опстојувал во средновековието, до неговото палење, запустување и рушење, во првата половина на XVIII век.

Во народната традиција, во преданијата, Кнежинскиот манастир „Свети Ѓорѓи“ е поврзан со Китино Кале – средновековниот град Китава околу кој со тек на времето се развил градот Кичево. Кита во народните преданија била сестра на Крали Марко и живееле во Калето, а погинала бранејќи го Кнежинскиот манастир од Муса Кесеџија.

Манастирскиот комплекс бил запален во првата половина на 18 век. Тогаш, монашкото братство се растурило, а самиот манастир бил препуштен на забот на времето и бил запуштен.

Манастирскиот комплекс е вратен во живот во 1973 година, кога жителите од селото Кнежино ја изградиле малата црквичка на западниот дел на старата црква, а во исто време го изградиле и манастирскиот конак.

Најновата црква, четврта по ред во манастирскиот комплекс, почнала да се гради во 1999 година, а била осветена на 11 октомври 2007 година. Исто така, и конакот бил обновен и проширен, како резултат на донации од народот.

Симболиката на манастирот

„Свети Ѓорѓи“ е име кое носи голема духовна тежина и во срцето на христијанската традиција. Свети Ѓорѓи, кој е познат како заштитник на христијаните и борец против злото, ја симболизира вечната победа на светлината над темнината. Манастирот кој го носи неговото име, ја прима таа симболика и ја интегрира во своето постоење. Тој е, всушност, светилиште на верата, што ја пренесува духовната моќ од самото име на светецот на сите оние што го посетуваат.

Изградба и развој низ вековите

Првоначалната изградба на манастирот била скромна, но како што минувале вековите, тој се проширувал и збогатувал. Архитектурата на манастирот имала големо влијание на развојот на локалната заедница, а истовремено и на културниот живот во регионот. На прв поглед, архитектурата на манастирот се карактеризира со едноставност, но во исто време, неговата сила лежи во духовната длабочина и посветеноста на љубовта и молитвата.

Првобитно, манастирот бил само мала црква која се користела за молитви и обреди, но со текот на времето, тој се проширил во голема монашка заедница. Неговата историја е полна со моменти на изградба, реконструкции, но и на периоди на тишина, кога манастирот бил заборавен, но секогаш враќан на живот со голема посветеност.

Религиозен контекст на манастирот

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ бил важен дел од православната традиција на Балканот, а неговото значење се зголемувало со времето. Тој бил место за духовен мир, молитви и пост, но и важно упориште на верските обреди. Во историски контекст, манастирот имал и значајна улога во учењето и ширењето на христијанската вера во регионот, како и во вообличувањето на христијанските обичаи кои биле од важност за локалните заедници.

Духовниот живот во манастирот се изразува преку разни обреди и молитви, но и преку секојдневната работа на монасите. Верниците што доаѓале тука, се потпирале на монасите за совет, водство и утеха во своите духовни потраги. Во исто време, манастирот бил поврзан со други цркви и манастири, како дел од широка мрежа која ја дефинирала духовната реалност на православните христијани.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ не е само духовен, туку и архитектонски бисер, чија структура носи со себе вековна историја и културна симболика. Архитектурата на манастирот го одразува неговото значење во христијанската традиција и во локалната заедница, а истовремено ја носи со себе силната духовна енергија која ја пренесува верата и молитвата. Овој манастир е пример на спој на традиционалната православна архитектура со локалните специфичности, кои го прават уникатен во неговата целосност.

Манастирот како метафора за душата

Манастирот не е само збир од камени ѕидови и фрески. Тој е тело, душа и тајна на една внатрешна состојба што човекот тешко ја изразува со зборови. Како што срцето чука во нашите гради, така и манастирот чука со својата безвременска молитва во срцето на мајката земја.

Влезот во манастирскиот двор, е чувство како да се влегува во себеси. Портата не е само премин – таа е симболично отворање на срцето. Секој чекор по камениот под е како повик за смирување на мислите. Колку што е манастирот граден со материја, уште повеќе е граден со дух. Таму каде што ѕидовите се разрушени, таму се вгнездени молитвите на вековите. Таму каде што има пукнатина, се појавува светлина – како што душата добива светлина преку страдањата.

Има нешто длабоко човечко во тоа што некој ја избрал оваа локација – место оддалечено, тивко, недопрено од суетата. Манастирот во Кнежино не е случајно подигнат токму тука. Тој некој ја избрал оваа пустелија за да ја преобрази во градина на духот. Како душата што избира осаменост за да ја најде својата целост.

Секој човек е еден недоизграден манастир. Ние сами ги градиме своите ѕидови – од искуства, од љубови, од загуби.

И нашите фрески се емоции: страв, верба, болка, надеж. Нашиот олтар е местото каде што се поклонуваме на сопствената вистина, без маски.

Како што манастирот се обновува, така и ние можеме да се обновиме. Камен по камен. Ден по ден. Со секоја молитва, со секој внатрешен разговор, со секој проштеан грев – го градиме повторно храмот во себе.

Архитектура и Символика на Манастирот „Свети Ѓорѓи“

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ е изграден во традиционален православен архитектонски стил, кој се карактеризира со користење на камен, дрво и традиционални материјали што се присутни во архитектурата на Балканот. Главната црква на манастирот, посветена на Свети Ѓорѓи, има облик на еднобродна базилика, која се смета за најчестиот тип на црква во византискиот и средновековен период. Овој стил е едноставен, но истовремено величествен, со фокус на духовниот аспект на архитектурата, а не на украсите и деталите.

Изградбата на црквата е во форма на крст, што е често присутно во православната архитектура, бидејќи крстот е симбол на Христовата жртва и воскресение. Во средината

на црквата се наоѓа олтарот, кој е свето место каде што монахињите и верниците ги извршуваат најважните обреди и молитви. Околу црквата се распоредени манастирски објекти и стопански простории кои служат за секојдневниот живот на монахињите.

Археолошките истражувања биле започнати во 1985 година, на манастирската црква и некрополата (гробишта), истите биле продолжени во 1998 година и траат со прекини до денес. Најважните откриени наоди при овие истражувања се: мозаичниот под во наосот, камената пластика, керамичките плочи, градежни и плочи со натписи, фрескоживописот како и гробната архитектура и прилозите на покојниците.

Фрескоживописот на откриените фрагменти му припаѓа на ранохристијанското сликарство во 5-6 век, на комненовскиот и палеолошкиот период од крајот на 11 и почетокот на 14 век. Фрескоживописот од палеолошкиот период веројатно е

дело на познатите сликари Михаило Астрапа и Ефтихиј и потекнуваат од почетокот на 14 век, кога овие области потпаднале под српска власт. Истите сликари се дворски мајстори на српскиот крал Милутин, кои ги сликале неговите задужбини, па оттука, можно е да овие двајца сликари работеле на оваа црква како подарок на кралот. Од гробните конструкции и прилозите на погребаните покојници во нив може да се види дека некрополата била во долга употреба и може да се насети погребувањето на ктитори и богати поединци (белегии, копчиња, прстен со гема и друго), како и гробни конструкции во кои се погребувани монаси.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ ја претставува светлината која произлегува од внатрешниот мир и патот на самопознавање. Овој манастир, преку својата тишина и смиреност, создава просторија за длабока медитација и духовен напредок. Тука, на поклонение, човекот не само што ја наоѓа Божјата светлина, туку и сопствената светлина која го води кон патот на вечното спасение.

Местото овде не е само објект кој ги претставува вековните традиции, туку е и симбол на трансформацијата што секој човек ја преминува во својот личен пат кон просветлување. Секој момент поминат тука, во молитва, смиреност и контакт со природата, води кон обновување на духот и развој на личните врски со Божественото.

„Свети Ѓорѓи – архетипот на борецот за светлина“

Свети Ѓорѓи не е само заштитник на овој манастир – тој е симбол. Архаичен лик што го прободува мракот со копје изострено од вера и доблест. Во секоја негова икона, погледот му е насочен нанапред, непоколеблив, фокусиран кон она што е подлабоко од надворешниот непријател.

Змејот кој го прободува не е само митолошко суштество. Тоа е сè она што нè спречува да живееме во вистината: стравот, гордоста, двоумноста, заборавот на светлината. И борбата на Свети Ѓорѓи не е на еднаш и засекогаш – таа е секојдневна, како што и нашата внатрешна борба која не престанува.

Манастирот посветен на Свети Ѓорѓи го носи неговиот дух во секој агол – во благото звонење на камбаната, во скромната тишина на келиичките, во строгиот мир на трpezаријата. Таму, борецот за светлина не бара слава, туку само духовна будност.

Во својата суштина, секој што го посетува овој манастир е повикан да го пронајде својот змеј и да го совлада. Тоа не е пат на уништување, туку пат на преобразба. Змејот не се убива за да исчезне, туку се прободува за да се преобрази. Во таа борба нема омраза – има сила што доаѓа од љубовта кон вистината.

Во иконографијата, Свети Ѓорѓи е секогаш прикажан на бел коњ. Тој коњ е симбол на прочистена енергија, на дисциплина, на канализирана духовна сила. Коњот не е див – тој е припитомен од волјата и воден од срцето. Тоа е патот кој секој духовен човек го посакува: да ја поврзе силата на волјата со чистотата на љубовта.

Така, манастирот „Свети Ѓорѓи“ не е само место каде што светителот се чествува. Тој е живо училиште на духовноста. Потсетник дека секој од нас е повикан да го направи она што го направил Ѓорѓи: да не се повлече кога се соочува со стравот, да не се откаже од светлината дури и кога е обвиен во сенки.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ претставува симбол на надеж, обновување и пат кон духовно ослободување. Неговото значење ги надминува не само верските аспекти, туку и културните и социјалните. Во време на тешки животни искушенија и глобални кризи, манастирот е она светло што ги води луѓето преку темнината на сомнежите и теророт на современиот живот.

Големината на Манастирот е во Просторот за Спасение

Манастирот не е само физичка структура, туку е живо сведоштво за човечката потрага по спасение. Тој е местото каде луѓето можат да се сретнат со себе и да ја преиспитаат својата духовна врска со светот и со Бога. Во својата тишина и мир, манастирот „Свети Ѓорѓи“ нуди спокој кој ретко се наоѓа во секојдневниот живот.

Поклоник и тишината

Тишината не е празнина. Таа е збор без глас, пат без стапки, молитва што се шепоти само во срцето. Манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино ја разбира тишината не како бегство од светот, туку како најдлабок дијалог со него.

Кога поклоникот пристигнува, тој не носи само тело – тој носи товар. Товар од зборови што никогаш не ги кажал, болки што никој не ги чул, соништа што го изгаснале на половина пат. И токму тука, пред вратата на манастирот, тој товар започнува да се распаѓа.

Во првиот здив од чистиот воздух, во првиот поглед кон високите дрвја, нешто се менува. Светот станува тивок, а душата почнува да зборува. Таа го бара местото каде што ќе се прелие, каде што ќе биде примена без осуда.

Поклоникот ја наоѓа таа преградка во тишината на манастирскиот двор. Без потреба од зборови, без сведоци, без драматика. Само присуство. Само прифаќање.

Светителот на манастирот го гледа. Не преку очите на иконата, туку преку очите на вечноста. Во ова место, човекот конечно престанува да се крие од себеси. Тоа не е лесно, но е вистински почеток.

Тишината што го опкружува не го плаши. Таа го враќа. Го чисти. Го потсетува дека не мора секогаш да има одговор, туку само присуство. И тогаш, без да знае како, без да знае кога, поклоникот почнува да плаче – и тоа не е знак на слабост, туку на растење.

Секоја солза што ќе падне на земјата на манастирот, се впива како семе. И таму, длабоко во тишината, таа ќе стане нешто ново: прошка, надеж, благодат. Зашто токму во тишината се слушаат зборовите што Бог ги зборува во нас.

Овој манастир е повеќе од само архитектонска структура. Тој е симбол на животот, на вечноста и на мирот што ги носи со себе духовната чистота и монашкиот живот. Тука, вратите на светото место не само што водат во сакралните простории на верата, туку исто така отвораат пат во мистичните длабочини на човечката душа. Преку молитва и тишина, манастирот ја поврзува душата на верникот со Бога и природата, зацврстувајќи ја неговата верба и животна цел.

Иконата што го гледа срцето

Еден од најзначајните елементи на манастирската црква се фреските и иконите, кои се поставени на ѕидовите на црквата и на иконостасот. Иконите и фреските во манастирот „Свети Ѓорѓи“ се произведени во традиционален православен стил, кои носат значајна духовна вредност. На овие фрески и икони се прикажани свети личности, христијан-

ски сцени и божји ангели, кои имаат цел да ги водат верниците низ духовниот пат. Фреските и иконите претставуваат не само уметничко дело, туку и канал за пренос на божествената благодат, кои им помагаат на верниците да се поврзат со божествениот свет.

Иконостасот, кој ги одвојува олтарот од остатокот од црквата, е исто така декориран со икони на светци, а неговата структура е дизајнирана така што создава чувство на светост и возвишеност. Овој простор, каде што монасите и свештениците ја извршуваат Божествената Литургија, е центарот на манастирскиот живот и духовната активност.

Иконата не е само слика. Таа е прозорец. Отвор кон друг свет, но и огледало што не го покажува лицето, туку срцето. Во манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино, секоја икона стои како чувар на тишината и сведок на молитвата.

Погледот на светителот од иконата не се менува, но се менува начинот на кој ние го гледаме. Денес можеби ќе го гледаме со страв, утре со надеж, а задутре со благодарност. Иконата не реагира – таа присуствува. Во тоа присуство, се случува преобразба.

Ликот на Свети Ѓорѓи, насликан со пост, молитва и трепет, не е направен да импресионира – туку да просветли. Неговите очи не бараат ништо, но откриваат сè. Во нив нема осуда. Има само покана: „Оди подлабоко во себе“.

Иконата го гледа срцето – не дали чука, туку дали е живо. Гледа дали простува. Дали копнее. Дали уште верува. И ако да – тогаш тоа е доволно за да почне чуда.

Кога човек ќе се навали пред иконата, тоа не е само поклон – тоа е исповед без зборови. Како да го враќа својот товар таму каде што болката се преобразува во мир. Светителот на иконата не го зема товарот – само му покажува дека може да се носи поинаку.

Монасите велат: „Не гледај ја иконата со очите. Гледај ја со срцето“. Зашто само срцето знае да препознае тишина што зборува, боја што простува и лик што оживува.

Секој што влегол во црквата на овој манастир, го почувствувал тоа – дека иконата не е нешто што се гледа, туку нешто што нè гледа. И некако, во тој поглед, ние конечно стануваме вистински видени.

Архитектурата на манастирот не е само физичка структура, туку и духовен симбол. На пример, обликот на крстот во црквата симболизира Христовото спасение и вечниот живот, додека самата структура на манастирот е како духовна заштита, која го одделува светот на гревот од божественото царство. Просторите во манастирот се уредени на начин што поттикнува мир и контемплација, додека истовремено овозможуваат посветеност на молитвата и обредите.

Самата употреба на камен како главен градежен материјал има своја духовна симболика. Каменот се смета за стабилен и вечен, што го одразува трајното постоење на верата и духовната моќ на манастирот. Каменот, кој во себе ги содржи вековите на историјата, исто така претставува истрајност и издржливост на христијанската вера, која не се поколебува и не се уништува, иако може да минува низ тешки времиња.

Камбаната и вечноста

Камбаната не зборува, но кога ќе завони – зборот ѝ е посилен од секој глас. Во манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино, камбаната не го означува времето како часовник, туку како духовен миг – како повик кон нешто поголемо од денот.

Кога ќе се чуе звукот низ селото, тој не само што го раздвојува утрото од пладнето – туку го отвора срцето. Тоа не е само повик на монахињите на молитва. Тоа е повик на душата да се врати себеси.

Во манастирот, звукот на камбаната е светлина во вибрацијата. Одекнува преку дрвјата, преку каменот, преку старите покриви и стигнува таму каде што човекот веќе не слуша со уши, туку со тишината.

Камбаната зборува: „Сега е време.“ Не утре. Не кога ќе бидеш подготвен. Сега. Зашто секое доаѓање на звукот е момент на отворање.

Секое утринско звонење не ја буди само црквата, туку и душата. Потсетува на почетокот. На ветувањето. На ветарот што го носи молитвеното шепотење. На тоа дека сме минливи, но не и изгубени.

А кога се свони за покој, тогаш камбаната не тажи. Таа возвишува. Таа не вели „збогум“, туку „отиде дома“. Не плаче, туку благословува.

И секој што ќе ја слушне, дури и без да знае зошто, ќе застане за миг. Зашто камбаната на манастирот не се слуша само со телото – таа го повикува духот. А духот знае кога е повикан.

Монахињите и невидливиот труд на сестра Софија

Монахињите не се јунаци во очите на светот. Нивниот труд е без аплаузи, без камери, без награди. Но во очите на вечноста, нивниот подвиг е светлина што не згаснува. Во манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино, сестра Софија не живее за себе – туку за сите нас.

Монахините стануваат кога светот уште спие. Не од обвр-ска, туку од љубов. Секоја нивна молитва е тивок мост што ги поврзува небото и земјата. И додека ние се бориме со денот, тие се борат со темнината во себе – за светлината во сите.

Трудот на монахината не се гледа. Тој не се мери во резултати, туку во верност. Миењето садови станува молитва. Садењето во градината станува литургија. Молчанието станува песна.

Тие не ја избегнуваат болката. Тие ја прегрнуваат. Не затоа што не чувствуваат, туку затоа што ја носат за сите што не можат да ја понесат сами. Монахињите се невидливи лекари на светот.

Во нивниот поглед нема осуда, туку разбирање: Тие не прашуваат: „Зошто дојде?“ Туку: „Како можам да се молам за тебе?“ Зашто за нив, секој човек е икона во процес на откривање.

Монашкиот Живот и Духовната Практика во Манастирот „Свети Ѓорѓи“

Монашкиот живот во манастирот „Свети Ѓорѓи“ е основа на неговото постоење, кој ја претставува симболиката на духовниот подвиг и посветеноста на верниците. Како духовен центар, манастирот не само што служи за обредни активности, туку и како место на молитва, размислување и контемплација. Монахињите, кои се посветени на своето духовно патување, го водат животот согласно строгите монашки правила кои потекнуваат од древната христијанска традиција. Овој живот е целосно посветен на службата кон Бог и заедницата, со цел духовна чистота и напредок.

Монашката Заедница

Монашката заедница во манастирот „Свети Ѓорѓи“ е тесно поврзана со историјата на манастирот, бидејќи монахињите кои живеат таму ги носат вековните традиции на православно монаштво. Монахињите во манастирот водат строг живот, исполнет со молитва, пост, труд и служба во манастирот и во заедницата. Иако секој монашки живот има свои спецификации во зависност од традицијата на манастирот, основата на сите монашки животни правила е посветеноста на Христос и желбата за духовно прочистување.

Во манастирот „Свети Ѓорѓи“ се практикува живот на молитва и работа, кој е основата на правослашниот монашки живот. Монахињите живеат во заедница, каде што меѓусебната љубов и солидарност се централни за нивниот духовен раст. Тие се упатени на континуирано развивање на својата лична и колективна духовност преку молитви, литургии и други духовни активности.

Монашката дисциплина и правила

Животот на монахињите во манастирот е строго организиран и базиран на правила кои се врзани за религиозните и духовните обврски. Дневниот ред е исполнет со утрински и вечерни молитви, богослужби, иконски повлекувања и молитви во тишина. Поред молитвата, монахињите исто така се занимаваат со земјоделски работи, изработка на икони и други манастирски задачи.

Законите на монаштвото, кои се засновани на патријархалните принципи на дисциплина и воздржаност, се важен аспект од животот во манастирот. Монахињите ги следат овие правила со посветеност и внимателност, бидејќи тоа е начин на живот кој го ослободува духот од земна приврзаност и ги води до познавање на божественото.

Согласно православната традиција, монахињите ги практикуваат своите духовни обврски низ континуирано повлекување од светот, со цел да се фокусираат на молитвата и обожувањето на Бог. Секој ден започнува со утринска молитва, која ја претставува духовната основа за целиот ден. Оваа молитва е значајна не само за монахињите, туку и за верниците кои ја посетуваат црквата на манастирот и учествуваат во овие богослужби.

Постот и Молитвата како Духовна Практика

Постот, како еден од најзначајните аспекти на монашкиот живот, се практикува редовно во манастирот „Свети Ѓорѓи“. Постот не само што има физички аспект, туку и духовен. Тој е начин на воздржаност од земни задоволства и начин на посветеност на Бога. Монахињите се учат да се воздржат од прејадување, но исто така да ја пренасочат својата енергија и внимание кон духовните активности, како што се молитвата и медитацијата. Постот е основа на духовна дисциплина, кој помага во исчистувањето на душата и ја зајакнува личната врска со Бог.

Молитвата е не само средство за духовна комуникација, туку и основен начин за просветлување и обожествување. Монахињите ја практикуваат молитвата во сите моменти од денот, што ги води кон поврзаност со божественото и духовно просветлување. Во манастирот „Свети Ѓорѓи“, молитвата не е само лична, туку и заедничка активност која го создава чувството на колективна духовна припадност. Верниците кои ја посетуваат црквата на манастирот се исто така повикани да учествуваат во молитвите и да ги споделат духовните искуства со монасите.

Монашкиот Живот и Духовната Изолација

Монахињите во манастирот живеат во духовна изолација, која е неопходна за нивниот пат на просветлување. Овој аспект на изолација не е само физички, туку и духовен, бидејќи монахините се повлекуваат од светските грижи и замореност за да се фокусираат на своето духовно патување. Иако манастирите се отворени за посети и туризам, главната функција на манастирот е да им овозможи на монахињите мирна и изолирана средина каде што можат да се посветат целосно на своето обожување и молитви.

Монашкиот живот во манастирот „Свети Ѓорѓи“ е пат на духовна чистота, молитва и посветеност на Бог. Преку строгата дисциплина и практиките на постот и молитвата, монахињите се обидуваат да го достигнат највисокото ниво на духовност и да го следат примерот на Христос. Манастирот служи како духовен свет, каде што верниците можат да се повлечат од светските грижи и да се посветат на својата внатрешна трансформација и обожување.

Дворот што го чува детето во нас

Дворот на манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино не е само физички простор. Тој е паралелен свет – свет кој не постои на часовникот, но постои во срцето. Тој е место каде што времето се топи и останува само оној мир што го чувствуваш кога си во контакт со детето во тебе, манастирски двор како простор на внатрешно исцеление, потсетник на изгубената невиност и враќање кон чистотата.

Секој пат кога ќе се навратиш и погледнеш во манастирскиот двор, ќе почувствуваш дека се враќаш. Не само дома, туку во место кое го носиш во себе, но не секогаш го знаеш. Тој двор е нашето прво место на радост, на игра, на безгрижност. И затоа, кога ќе стапнеш во него, ќе почувствуваш како нешто наивно и чисто почнува да се буди во твоето срце.

Таму, на патеките покриени со камен и цветови, се чува детето кое не сака да порасне. Оној дел од нас што се радува на простите работи: на шепотењето на ветерот, на мирисот на земјата по дожд, на жуборот на водата во поточето. Во дворот, детето во нас не се чувствува осудено да биде сериозно. Таму е дозволено да се смееш, да се радуваш и да се чудиш на светот околу тебе.

Тој двор не само што е место за молитва – тој е место за исцелување. Како да стоиш на самиот праг на светлината и си дозволуваш да бидеш нов, без товар, без страв. Не случајно, манастирите во својата тишина и мир се места каде што душата најчесто се враќа во детската невиност.

И додека минуваме низ дворот, оставаме траги, но тие траги не се од тешките чекори, туку од благословено, лесно шетање. Тие траги се чисти. Тие не го тежат патот – тие го осветлуваат.

Може да изгледа дека тој двор е ист, но тој се менува секој ден. Ја освојува секоја сезона – пролетта го разубавува со цветање, летото го загрева со сонце, есента го потсетува на хармонијата на промените, а зимата го очистува со снег и мир. Дворот, како и душата, не останува ист – тој постојано се обновува.

Затоа, кога ќе се вратиме во него, иако не сме исти како порано, ќе почувствуваме дека нешто во нас останало недопрено. Тој двор го чува детето што сме го биле. И кога сме изгубени, тој двор ни го покажува патот назад – кон тишината, радоста и мирот.

Молитвата што ги отвора вратите

Молитвата не е само зборови – таа е живот. Во манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино, молитвата не е само чин што го извршуваат монахињите. Тоа е момент на длабоко поврзување со светлината што ги разгорува сидовите на нашето срце. Таа е тивка, но има сила што ги отвора вратите на внатрешниот свет.

Молитвата е потрага. Таа не се молчи заради тоа што не знаеме што бараме, туку затоа што во тишината на зборовите се открива најголемата вистина – оној момент кога срцето почнува да слуша. Во манастирската молитва, нема пена на зборови – има молитва што го допира темелот на постоењето.

Молитвата не е само повик – тоа е активен процес на трансформација. Таа ги раскинува оковите на телесните и духовните ограничувања. Кога се молиш, не бараш нешто, туку го пронаоѓаш она што е веќе во тебе. Молитвата е враќање во суштината на нашето битие.

Во манастирот, молитвата има едноставност. Таа не бара многу. Таа е социјален процес, но во исто време и целосно интимен акт – тоа е вратата која ги отвора сите други врати. Токму преку молитвата се открива поголемиот свет – не од надвор, туку од внатре.

И кога молиш, не молиш само за себе. Ти молиш за светот. За секое изгубено дете, за секоја болна душа, за секој загубен пат. Молитвата е мост меѓу човечките срца и нивната највисока цел. Таа, не е само повик за помош – таа е светлина која ја разгорува темнината на човековата душа.

Молитвата во манастирот е чистење на душата. Таа ја поврзува личноста со вечноста. И кога молиш во тишината на манастирот, не си само во просторот – ти си во сите времиња, во сите простори. Ти се отвораш за светот, не со зборови, туку со присутност.

Дури и кога нема зборови, молитвата продолжува. Таа не е затворена во звуците, туку во погледите, во гестовите, во молчењето. Молитвата е јазик што не бара превод – таа ги разбира сите.

Гласот на љубовта што не умира

Љубовта е најсилната молитва која може да се изговори. Таа е основа на сè што постои, и она што се слуша во манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино, не е само мирис на свежиот воздух, туку и гласот на љубовта што не умира. Таа не завршува со почетокот и крајот на времето. Љубовта е вечна и непобедлива, како самата светлина што го осветлува патот на верата.

Љубовта не се бара, таа се наоѓа. Таа не зависи од надворешните услови, туку од отвореното срце. Во манастирот, љубовта не е концепт или теорија, туку реалност која се чувствува секој ден. И тоа е причината зошто љубовта во манастирската тишина не може да биде изгубена. Таа е вечен внатрешен звук, кој секогаш е присутен, во секој момент.

Гласот на љубовта е исцелителен. Во манастирот, секоја молитва е заснована на љубов, а секоја љубов е заснована на простувањето. Тие два елементи се поврзани – љубовта ја лекува душата, а простувањето ја очистува. Затоа, во манастирот, нема ниту еден облик на негативност што би можел да се одржи. Таму се чистат сите рани и разочарувања што сме ги носеле со себе.

Љубовта не е запишана во зборови, таа е препознатлива во делата. Таму, во манастирот, љубовта не е само збор што се изговара, туку тоа е состојба на битието. Тишината е симбол на љубовта – на она што не може да се изрази со зборови, но се чувствува со целото битие.

Љубовта во манастирот се раѓа од молчанието и простувањето. Кога љубовта не се бара, таа се наоѓа сама. Не е ништо посебно да се сака. Љубовта е дар што се дава и прима без услови. И тоа е она што го прави манастирот „Свети Ѓорѓи“ место на исцелување и обнова – љубовта ја исцелува, ја обновува и ја води душата кон вечноста.

Љубовта е секогаш тука, дури и кога не можеме да ја видиме. Таа чека, без да бара возврат. Без да се објаснува, без да се оправдува. Таа се дава и се прима, а не се чека. Така, љубовта во манастирот не се мерка по она што се прави, туку по она што се е.

„Свети Ѓорѓи“ не само што е во функција на молитва, туку и место каде што се формираат духовни врски помеѓу луѓето и Божјата благодат. Молитвите и ритуалите кои се обавуваат во манастирот создаваат еден специјален простор каде што верниците можат да се одвојат од секојдневниот живот и да се концентрираат на внатрешната потрага по духовна смиреност. Манастирот е место каде што времето се чини дека застанува, дозволувајќи на душата да се потопи во вечноста.

Немалку верници, и тоа не само локални, туку и луѓе од различни делови на светот, доаѓаат на манастирот да учествуваат во службите, да се молат или да се поврзат со пораките на Свети Ѓорѓи. Во оваа верска заедница, секој човек е добредојден, и секој може да се почувствува дел од духовната традиција која се негува таму.

Светлината која ги преминува границите на времето

Светлината е животот кој ги преминува границите на физичкото и духовното. Во манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино, светлината не е само природен феномен – таа е симбол на Божјата благодат која ги освежува душите и ги насочува патиштата. Светлината е таа која ги води монахињите, но и секој посетител, да пронајде пат во тишината на ова свето место. Таа ги прекршува сите граници на времето и просторот, бидејќи светлината не се мери со часовите – таа е бескрајна и вечна.

Во манастирот, светлината е многу повеќе од обичен физички феномен. Таа е духовен водич, која ги осветлува патиштата на оние кои се подготвени да ја следат. Не се потребни очи за да се види, туку отворено срце. Кога едно срце се отвора за светлината, тоа ја прима во себе и станува нејзин канал. Таа не само што ја осветлува темнината, туку и ја преобразува во нешто ново – нешто што е светло и живо.

Светлината на манастирот не е ограничена на просторот што го зафаќа, туку таа го пренесува и го проширува својот простор на секаде каде што има отворено срце. Во манастирската просторија, светлината е поврзана со молитвата, со љубовта и со душевната чистота. Тука, светлината не е само присутна – таа е и внатре, во секој камен и во секој гест. И кога ќе се стави во овој контекст, светлината не е само доказ за Божјата присутност, туку и за нашата духовна поврзаност со Него.

Времето во манастирот е, всушност, вечност која тече. Нема разграничување на ден и ноќ, бидејќи светлината не се мери со часовите. Токму затоа, секој миг поминат тука е бескраен – како вечност што ја доживува секоја душа која ја прифаќа. Светлината што излегува од манастирот ги преминува границите на физичкото време, и постои не само во еден миг, туку во сите мигови.

Таа светлина што го осветлува манастирот не е само за овој живот – таа е за сите генерации кои ќе дојдат. Таа ја пренесува бесмртноста на духовниот живот преку својата сила, што нуди вода за душата. Бидејќи светлината која не се гасне е светлината на вечната вистина. Кога човекот ја прифаќа оваа светлина, тој станува дел од вечноста, и неговото постоење станува безвременско.

Во овој манастир, светлината го преминува времето и ги носи душите назад на тој пат, што почнува во рајот и завршува на земјата. Таа е вечен и бескраен круг што се повторува, и секој круг е нов почеток за обновата на духовниот свет. Токму во оваа светлина, во оваа непрекината верност, манастирот „Свети Ѓорѓи“ продолжува да биде светлината која го води човекот кон неговото вистинско постоење, без разлика на времето или просторот.

Патот кон вечноста преку манастирот „Свети Ѓорѓи“ овозможува длабоко потопување во значењето на духовната патека и откривањето на светлината која ги преминува границите на времето.

Духовно и Телесно Исцелување: Лековитата Вода на Манастирот

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ во Кнежино е место не само на духовно просветлување, туку и на телесна и душевна обновеност. На овој духовен простор, изворот на лековита вода не е само природен феномен, туку и симбол на Божјата благодат која ја излева својата исцелителна сила на сите кои доаѓаат со отворено срце. Водата што тече од овој извор, како и светлината која ја осветлува оваа свето место, претставува извор на чистота, духовна сила и духовно оздравување.

Изворската вода е природен дар, кој не само што ја освежува душата, туку исто така има моќ да ја лекува и телесната болка. На овој начин, лековитата вода во манастирот „Свети Ѓорѓи“ станува мост помеѓу духовното и физичкото оздравување, водечка сила која ги носи посетителите во состојба на мир и телесно закрепнување. Во традицијата на манастирите, водата често се сметала за средство на исцелување, а во овој случај, изворот на водата во манастирот не само што ја лекува, туку и ја носи Божјата милост и спасение на тие што ја користат.

Таа вода не е само средство за физичко оздравување, туку и духовен лек. Таа претставува чистење на душата, исто како што влегувањето во вода ја чисти кожата од нечистотијата. Кога човек ја пие или се потопува во неа, тој стапува во контакт со изворот на животот. Токму преку оваа вода, која ја нуди манастирот, човекот може да почувствува обнова и трансформација, како на телесно така и на духовно ниво. Тогаш водата станува не само материјална, туку и духовна – извор на нов живот, на ново раѓање, на нова надеж.

Според народните верувања, водата од манастирот има посебна моќ на исцелување. Многу луѓе го посетуваат ова свето место, верувајќи дека ќе го најдат лекот за своите телесни болести или духовни страдања. Поради тоа, лековитата вода од изворот не е само мате-

ријален дар, туку и средство за пронаоѓање на мирот и духовната хармонија. Токму во тоа лежи нејзината вистинска моќ – во тоа што ја допира душата на човекот, ја лечи и го води кон чиста светлина.

На овој начин, манастирот „Свети Ѓорѓи“ со својата лековита вода го нуди своето гостопримство не само на тие што бараат утеха, туку и на тие што се подготвени да се препуштат на Божјата благодат. Овој извор е вистински израз на духовната надворешност што ја сочинува оваа свето место, но истовремено и на внатрешната благодат која исто така тече низ срцата на оние кои се подготвени да ја прифатат.

Светлината на манастирот ја осветлува духовната патека, додека лековитата вода ја почистува физичката болка. Заедно, тие создаваат единствена духовна и физичка хармонија, која е дар за сите кои доаѓаат со верба. Манастирот „Свети Ѓорѓи“ е симбол на обновата и лекувањето на душата и телото, а лековитата вода е само едно од многуте чудеса што овој манастир ги нуди на светот.

Ова дополнување ја нагласува важноста на лековитата вода како важен елемент за духовното и телесно исцелување. Таа се претставува не само како природен извор, туку и како канал за Божјата милост која се излева на сите кои ја прифаќаат.

Природната околина како дел од архитектонскиот концепт

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ не е само изолиран објект, туку е тесно поврзан со природната околина. Околниот пејзаж и природните убавини играат важна улога во архитектонската визија на манастирот. Тој е сместен во долина, опкружен со шуми и планински ридови, што создава чувство на затвореност, но истовремено и мирна, нирвана атмосфера. Оваа природна околина не само што е визуелно значајна, туку има и духовна вредност, бидејќи се смета дека природата е место на божествена инспирација и обожествување.

Природата на околината на манастирот служи како духовно прибежиште, каде што монасите и верниците се повлекуваат од светот за да се посветат на молитвата и размислувањето. Специфичниот пејзаж околу манастирот помага во создавањето на тивка и мирна средина, која поттикнува духовна концентрација и внатрешна тишина, што е од клучно значење за монашкиот живот.

Архитектурата и симболиката на манастирот „Свети Ѓорѓи“ не само што го одразуваат неговото место во историјата, туку и неговата длабока духовна значење. Преку својата архитектура и просторна композиција, манастирот создава простор за молитва и контемплација, во кој верниците можат да се поврзат со божественото, но истовремено и да ја почувствуваат силата на светите тајни. Секоја структура, секој камен, секој иконостас носи со себе важна духовна порака која ја одразува вечноста на верата и моќта на молитвата.

Историски Поглед на Манастирот „Свети Ѓорѓи“ и Неговиот Влијание во Локалната Заедница

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ не само што има духовно значење, туку е и важен дел од историското и културното наследство на Македонија. Неговата историја е длабоко вкоренета во минатото, а неговото влијание на локалната заедница е неоспорно. Манастирите во Македонија, а особено манастирите кои го носат името „Свети Ѓорѓи“, имаат долга историја на служба не само како места на молитва, туку и како центри на образованието, културата и здравството.

Историски Корени на Манастирот „Свети Ѓорѓи“

Многу манастири на територијата на Македонија, вклучувајќи го и манастирот „Свети Ѓорѓи“, имаат долг историски контекст кој е неразделно поврзан со историјата на православно христијанство во регионот. Манастирот се смета за еден од најстарите манастири во регионот, со корени кои датираат уште од византискиот период. Се претпоставува дека манастирот бил основан на местото на кое порано постоела древна христијанска заедница, која била посветена на Свети Ѓорѓи, маченикот и заштитник на христијаните.

Преку вековите, манастирот бил рушен и обновуван, но секогаш останувал не само како духовен, туку и како културен и историски симбол на истрајноста на народот во верските и националните битки. Манастирите на кои се чуваа древни свети книги, икони и манускрипти биле важни за зачувување на православноста традиција, како и за презервација на културното наследство на Македонците. Во периодите на османлиското владеење и на други тешки историски моменти, манастирот „Свети Ѓорѓи“ играл важна улога како засолниште за народот и како место на духовен отпор.

Влијанието на Манастирот врз Локалната Заедница

Во историјата, манастирите во Македонија имале значајна улога во образованието и развојот на локалните заедници. Манастирот „Свети Ѓорѓи“ не бил само место на молитва, туку и место каде што се пренесувале важни културни и образовни вредности. Монасите, кои традиционално се сметале за чувари на знаењето, им пружале на верниците не само духовни поуки, туку и практични совети за земјоделство, лекување и други активности од секојдневниот живот.

Во средновековниот период, манастирите често биле места каде што се воделе образовни институции. Манастирот „Свети Ѓорѓи“ веројатно бил дом на многу монаси и ученици кои се обучувале и растеле во духовната и културната традиција на црквата. Преку нивните напори, манастирот помогнал во пренесувањето на духовните учења на новите генерации и во зачувување на христијанската верификација на Македонија.

Денес, манастирот „Свети Ѓорѓи“ продолжува да има значајно влијание врз локалната заедница. Тој не само што служи како духовен центар, туку и како место на собирање на верниците од околните села и градови. За многумина, манастирот е светилиште каде што можат да најдат духовна поддршка и утеха во тешките моменти на животот.

Социјална Рола на Манастирот: Лековита Вода и Божја Благодат

Еден од посебните аспекти на манастирот „Свети Ѓорѓи“ е лековитата вода која излегува од изворот кој се наоѓа во непосредна близина на манастирот. Многу верници и посетители ја посетуваат оваа локација со надеж дека ќе ја примат божјата благодат и исцеление. Лековитата вода, која е поврзана со чудотворните способности на Свети Ѓорѓи, се користи за излекување на различни физички и духовни болести.

Монахињите, како чувари на оваа благодатна вода, редовно ја благословуваат и ја дистрибуираат заедно со молитвите. Лековитата вода од манастирот има важен социјален аспект, бидејќи многу луѓе кои страдаат од физички и емоционални болести доаѓаат во манастирот и го користат изворот за да најдат олеснување. На овој начин, манастирот не само што служи како духовен центар, туку и како место за исцелување и обнова на човечките тела и души.

Туризам, Одржливост и Мултикултурна Вредност на Манастирот „Свети Ѓорѓи“

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ не е само религиозен и духовен центар, туку и важен дел од туристичката понуда на регионот. Неговото значење за локалната заедница не се ограничува само на верски аспект, туку манастирот игра и улога во развојот на туризмот и заштитата на природното наследство.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ е важна дестинација за туристите, како од Македонија, така и од странство. Неговото живописно окружување, историски значај и духовно богатство привлекуваат голем број на посетители. Туризмот во манастирот е дел од развојот на локалната економија, бидејќи го поддржува малото стопанство, земјоделството и угостителските услуги во регионот.

За да се обезбеди одржливост на манастирот како туристичка дестинација, потребно е да се развие одговорен туризам кој ќе го зачува природното и духовното наследство на манастирот, но и ќе го задржи неговиот религиозен карактер. Туризмот мора да биде внимателно управуван, така што ќе ја зачува тишината и сакралноста на манастирската средина, истовремено овозможувајќи му на посетителот да се запознае со значењето на манастирот за местото и верската традиција.

Природната Средина и Одржливост

Манастирот е сместен во прекрасна природна средина, која ја дополнува неговата духовна вредност. Локалната флора и фауна, заедно со изворите на чиста вода, го прават манастирот „Свети Ѓорѓи“ не само духовен, туку и природен бисер. Заштитата на ова природно наследство е клучна за долгорочната одржливост на манастирот, како и за неговата улога во зачувувањето на екосистемите на ова подрачје.

Манастирот треба да биде пример за успешна интеграција на туризмот и природната средина. Одржувањето на природните ресурси, како што се водата и зеленилото, ќе обезбеди идни генерации да уживаат во овој духовен и природен рај.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ е место каде што минатото, духовноста и природата се спојуваат во една целина. Неговото значење ги надминува локалните граници, а влијанието што го има на духовниот живот на верниците и културната историја на регионот е огромно. Кога човек ја посети оваа света локација, тој не само што се поврзува со минатото, туку и со некоја длабока и трансцендентна вистина која ги исполнува неговата душа и ум.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ продолжува да биде живо сведоштво за сила, вера и надеж, претставувајќи ја вечната борба на човекот за духовно исцелување и ослободување.

Духовна Значајност и Сакралност на Манастирот „Свети Ѓорѓи“

Духовната димензија на манастирот „Свети Ѓорѓи“ се протега далеку преку неговата архитектура и локација. Тој е место на молитва, а истовремено и светилиште кое го има своето место во големата христијанска традиција. Свети Ѓорѓи, како патрон на манастирот, е символ на храброст, светлина и истрајност, што му дава на овој манастир посебна сакралност. Ликовите и иконите кои се наоѓаат во манастирската црква и околината ја потврдуваат врската меѓу овој свет и другиот, на тој начин создавајќи едно место каде што земното и небесното се вплетуваат во една заедничка молитва и надеж.

Духовни Програми и Рехабилитација

Духовните програми во манастирот го сочинуваат срцето на неговата улога како спасителен центар. Програмите за лична рехабилитација и медитација не само што помагаат во обновата на телото и душата, туку исто така создаваат можности за личен и духовен раст. Преку овие активности, манастирот им овозможува на посетителите да се ослободат од стресот на секојдневниот живот и да најдат духовно излекување.

Манастирот „Свети Ѓорѓи“ е не само свето место, туку и духовен центар кој има големо значење за македонската и светската културна и духовна традиција. Со својата лековита вода, природна околина и духовен амбиент, тој е вистинска оаза за сите кои бараат смирение и зацврнување на својата вера. Неговото постоење е од суштинско значење за зачувување на духовните вредности и традиции кои се основа за живот исполнет со смисла, љубов и надеж.

Продолжувајќи да расте во своето значење и влијание, манастирот „Свети Ѓорѓи“ ќе продолжи да биде светилник на духовност и катарза, место за сите кои бараат одговори на вечните прашања и пат кон личната и колективна обнова.

Издавач
**Македонска Православа Црква
Дебарско Кичевска Епархија и
Студио за Маркетинг Џинго**

Уредник
Милан Џинго

За издавачите
**Неговото Високопреосвештенство, Митрополитот
Дебарско-кичевски г. Георгиј и Сестра Софија старешина
на манастирот Свети Ѓорѓи во Кнежино**

Автор на текстот
Проф. д-р Елизабета Митрева

Автор на фотографија
Милан Џинго

Лектор
Божана Касаповска

Дизајн
Леон Џинго

Печати
Винсент Графика - Скопје

Тираж: **50**

Скопје, 2025

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека «Св. Климент Охридски», Скопје

271.2-523.6(497.761)

МИТРЕВА, Елизабета

Светлина во тишината манастир Свети Ѓорѓи во Кнежино / [автор на
текстот Елизабета Митрева ; автор на фотографија Милан Џинго]. - Скопје
: Студио за маркетинг и професионална фотографија Џинго, 2025. - [60]
стр. : фотографии ; 21 см

ISBN 978-9989-752-17-9

а) «Св.Ѓорѓи», манастир -- Кнежино, Кичевско

COBISS.MK-ID 66803717